

De duurzame bibliotheek

Verduurzamen van de bedrijfsvoering met
een duurzaamheidscertificaat als instrument

Whitepaper

Inhoud

1. Inleiding

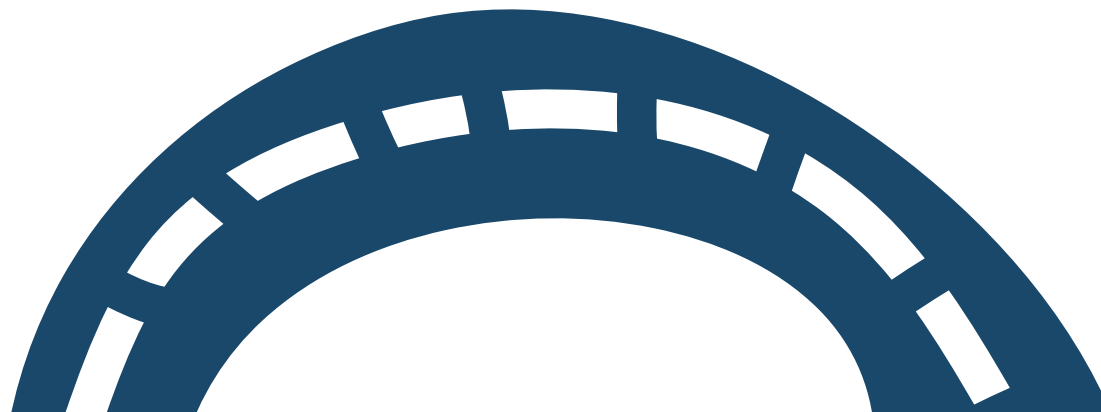
Deze whitepaper is geschreven in het kader van het project De duurzame bibliotheek 2020 van Probiblio. Doel van dit project is bibliotheken te ondersteunen bij het formuleren van beleid op het gebied van een groenere leefomgeving. Bibliotheken worden in staat te gesteld zelf het goede voorbeeld te geven door middel van een duurzame bedrijfsvoering. Daarnaast kunnen zij voorlichting en programmering bieden aan hun publiek over de noodzaak en mogelijkheden van verduurzaming.

Dit document bevat praktische handvatten voor bibliotheken die hun bedrijfsvoering willen verduurzamen. Het geeft uitleg over het nut en de noodzaak van het thema duurzaamheid voor bibliotheken, licht toe hoe je dit verankert in beleid en beschrijft het traject richting het behalen van een duurzaamheidscertificaat*. Verder wordt belicht hoe dit certificaat kan worden ingezet als middel om de bedrijfsvoering te verduurzamen.

Deze whitepaper is tot stand gekomen in samenwerking met Marco Ouwerkerk van Green Leisure Group. Als adviseur duurzaam ondernemen ondersteunt hij organisaties, waaronder bibliotheken, bij het verduurzamen van hun organisatie en het implementeren en behouden van duurzaamheidscertificaten. In 2020 heeft Marco Ouwerkerk in opdracht van Probiblio binnen het project De duurzame bibliotheek een tweetal bibliotheken ondersteund bij hun certificeringstraject: Bibliotheek Rijn en Venen en De Boekenberg. De ervaringen van deze twee bibliotheken en die van twee voorlopers uit de branche, de Bibliotheek Zuid-Kennemerland en DOK Delft, zijn ook terug te vinden in deze uitgave.

Marco Ouwerkerk, Eigenaar en Adviseur, Green Leisure Group
René Kronenberg, Strategisch Adviseur, Probiblio
let Wiersma, Marketingadviseur en projectleider
De duurzame bibliotheek, Probiblio

** Bij aanvang van dit project, in januari 2020, is gestart met duurzaamheidskeurmerk Green Key als uitgangspunt. Green Key is in Nederland het grootste en bekendste keurmerk voor bedrijven in de gastvrijheidssector. Halverwege dit jaar is door de beheerder van dit keurmerk besloten om voor een aantal productgroepen, waaronder bibliotheken, een apart keurmerk te ontwikkelen: Duurzaam Gastvrij. De bibliotheken die in 2020 en daarna gecertificeerd worden, ontvangen het Duurzaam Gastvrij Keurmerk. Bibliotheken die eerder het Green Key keurmerk ontvingen, daarvan wordt in de loop van 2021 het keurmerk omgezet naar Duurzaam Gastvrij. In dit document kom je beide titels naast elkaar tegen.*

2. De bibliotheek en duurzaamheid

De noodzaak om duurzaam te ondernemen wordt steeds duidelijker. De manier waarop we nu leven en consumeren leidt tot klimaatverandering, het opraken van grondstoffen, het uitsterven van diersoorten en tal van andere problemen. We moeten slimmer en zorgvuldiger omgaan met de aarde en haar grondstoffen. Er moet toegewerkt worden naar een duurzamere maatschappij, en daar moet iedereen aan bijdragen. De bibliotheek kan hier een bijdrage aan leveren door te beginnen met het verduurzamen van de eigen bedrijfsvoering. Bibliotheken pakken hier logischerwijs een voortrekkersrol in, vanwege hun centrale inbedding in maatschappij, maatschappelijke functie en voorbeeldfunctie.

Duurzame ontwikkeling: Ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder de behoeften van toekomstige generaties, zowel hier als in andere delen van de wereld, in gevaar te brengen. VN-commissie Brundtland, 1987.

Om te onderzoeken waar bibliotheken nu staan in relatie tot het duurzaamheidsvraagstuk, leverde Probiblio in maart 2020 in opdracht van de Provincie Zuid-Holland een themarapportage op met de titel De bibliotheek en het duurzaamheidsvraagstuk. Maatschappelijke opgaven in relatie tot het bibliotheeknetwerk in Zuid-Holland. We zoomen in op een aantal interessante uitkomsten uit dit onderzoek. [Kijk hier voor het volledige onderzoek](#)

Op weg naar een duurzamere maatschappij

In het Klimaatakkoord van Parijs dat in 2020 in is gegaan, is als belangrijkste doelstelling opgenomen: de opwarming van de aarde beperken tot ruim onder de 2°C, met als streven 1,5°C. Lidstaten hebben met elkaar afgesproken dat de EU in 2030 minstens 40 procent minder CO₂ moet uitstoten. Alle EU-lidstaten moeten daarom klimaatplannen maken die worden getoetst door de Europese Commissie om te bepalen of de gestelde doelen behaald worden.

Ook Nederland heeft doelstellingen geformuleerd naar aanleiding van het Parijs Akkoord. Deze zijn vastgelegd in de Klimaatwet. De Nederlandse overheid heeft de ambitie om in 2050 de CO₂-uitstoot met 95% te hebben gereduceerd t.o.v. 1990, met als tussendoel 49% in 2030. Om deze doelen te behalen hebben de overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties een Klimaatakkoord opgesteld waarin wordt beschreven hoe we de doelstellingen uit de Klimaatwet gaan bereiken.

Daarnaast wil Nederland volledig circulair zijn in 2050. Het eerste doel uit het rijksbrede programma Nederland

Circulair in 2050 is ambitieus maar niet onhaalbaar: in 2030 moet Nederland al 50% minder primaire grondstoffen gebruiken (mineralen, metalen en fossiel).

De transitie die moet worden doorgemaakt om de beoogde CO₂-reductie ook daadwerkelijk te realiseren vraagt van iedereen medewerking. Bedrijven maar ook burgers moeten andere keuzes maken als het gaat om bijvoorbeeld consumeren, wonen, werken en vervoeren. De transitie naar een duurzamer Nederland gaat gepaard met een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid. Vanuit deze nationale doelstellingen hebben veel provincies en gemeenten dan ook eigen klimaatdoelstellingen geformuleerd en het thema hoog op de agenda gezet.

Burgers en duurzaamheid

Nederlanders maken zich in toenemende mate zorgen om klimaatverandering. Maar voor maatregelen kijken zij veelal naar de overheid en het bedrijfsleven. Het merendeel van de Nederlanders denkt dat individuele acties weinig verschil maken. Desondanks is ruim een derde van de Nederlanders bereid zich duurzamer te gedragen als ze daarover meer informatie toegereikt zouden krijgen vanuit de overheid.

Uit een Flitspeiling van Probiblio rond het thema duurzaamheid, uitgevoerd onder 16.000 leden van de bibliotheek, blijkt dat het grootste deel van de ondervraagden in meer of mindere mate bezig is met het thema. Ruim de helft zou graag meer informatie willen over duurzamer leven, en dan vooral op het gebied van voeding, kopen

van spullen in het huishouden en energie en isolatie van de woning. Met name jongeren tot 35 jaar en hoger opgeleiden zijn geïnteresseerd in duurzaamheid. Vrouwen verkiezen daarbij informatie over het kopen van kleding en spullen voor in het huishouden boven energie, isolatie van de woning, afval, klimaat en het vervoer. In die laatste onderwerpen zijn mannen juist meer geïnteresseerd. Bijna zes op de tien panelleden uit de Flitspeiling vindt het verstrekken van informatie en voorlichting over duurzaamheid passen bij de rol van de bibliotheek.

Een kans voor bibliotheken

De overheid verwacht veel van haar burgers, terwijl burgers op hun beurt vaak wachten op de overheid en het bedrijfsleven wanneer het gaat om verduurzaming. Waar de overheid vrij ver van de burger afstaat, staat de bibliotheek met haar laagdrempelige, publiek toegankelijke ontmoetingsplaatsen midden in de samenleving. **De lokale verankering van de bibliotheek maakt dat zij kan dienen als verlengstok en aanjager van nationale, regionale en lokale overheden en als verbinder en ondersteuner van lokale initiatieven en organisaties.** Dit sluit goed aan bij een aantal van de kernfuncties van de bibliotheek: informeren, leren en ontmoeting & debat. De bibliotheek als partner in persoonlijke ontwikkeling, ter verbetering van maatschappelijke welvaart en welzijn. Bovendien blijken veel lokale, duurzame partijen, regelmatig op zoek te zijn naar een betrouwbare plek om hun kennis te delen en anderen te inspireren. De bibliotheek is zo'n plek.

Een betrouwbare, duurzame partner

Met haar uitleenfunctie laat de bibliotheek al zien dat groei losgekoppeld kan worden van het verbruik van grondstoffen en dat 'delen' net zo effectief is als 'hebben'. Door middel van aantrekkelijke programmering en voorlichting maakt de bibliotheek haar bijdrage aan een duurzame samenleving nog groter. Om geloofwaardig te zijn als partner op het gebied van duurzaamheid, is het belangrijk dat de bibliotheek ook haar bedrijfsvoering verduurzaamt. Bijvoorbeeld met behulp van het keurmerk Duurzaam Gastvrij (t/m 2020 bekend als Green Key). Zo ondersteunt de bibliotheek niet alleen inwoners bij het aannemen van een duurzame levensstijl, de bibliotheek draagt op deze manier zelf ook bij aan een duurzamere wereld.

Acht argumenten van Marco Ouwerkerk, adviseur van Green Leisure Group, om als bibliotheekbranche het thema duurzaamheid te omarmen:

- **Bibliotheken hebben overheden als opdrachtgevers en die vragen alle organisaties in Nederland om een rol in de transitie te pakken, ook bibliotheken. Is het niet vandaag, dan is het morgen.**
- **Nederland moet circulair zijn in 2050, dat bereiken we alleen als iedereen meedoet, ook de bibliotheken.**
- **Duurzaamheid biedt voor bibliotheken handvatten om nieuwe doelgroepen aan te boren.**
- **Steeds concretere wet- en regelgeving rondom bijvoorbeeld energiebesparing, CO2-reductie en afval krijgt vorm. Door dit actief tegemoet te treden worden de bibliotheken niet onverwacht overvallen.**
- **Er zijn en komen vanuit de overheid financiële regelingen beschikbaar om verduurzaming te stimuleren. Dat biedt ruimte voor nieuwe en interessante innovaties en ontwikkelingen.**
- **De bezoekers en leden van bibliotheken zijn steeds meer geïnteresseerd in het onderwerp duurzaamheid, zeker de kinderen van nu en de klanten van de toekomst. Deze groeiende groep vraagt om aandacht en informatie.**
- **Niet verduurzamen heeft op (korte) termijn wellicht negatieve impact op het imago van bibliotheken.**
- **Bibliotheken hebben een groot bereik en netwerk en kunnen een prominente (regionale) rol spelen in het realiseren van verduurzaming.**

3. Duurzaamheid verankeren in de organisatie

Als de bibliotheek ervoor kiest om het thema duurzaamheid op de agenda te zetten, dan is het strategisch verankeren, het borgen in het beleid een randvoorwaarde voor succes. Duurzaamheid dient dan te zijn opgenomen in (meerjarige) beleidsstukken en programma's die zijn vastgesteld door MT en directie. De doorvertaling naar budgetten, formatie en actieplannen is dan een logische vervolgstap die ervoor zorgt dat er blijvende aandacht en voortgang kan zijn. Door het concreet verduurzamen van de organisatie en de processen kan daadwerkelijk milieutechnische en maatschappelijke impact gerealiseerd worden.

Veel bibliotheken in Zuid- en Noord-Holland hebben duurzaamheid in hun beleidsstukken opgenomen. Zoals Bibliotheek Rotterdam, DOK Delft (zie kader) en Bibliotheek Heiloo. Wellicht niet in de laatste plaats omdat gemeentes in de provincies Zuid- en Noord-Holland (en daarbuiten) in hun coalitieakkoorden en collegeprogramma's 2018-2022 steeds vaker en meer het thema duurzaamheid aansnijden (40% vaker/meer dan in de vorige bestuursperiode).

Mooi voorbeeld van duurzaamheidsbeleid bij DOK Delft

Bijna alle organisaties hebben tegenwoordig duurzaamheidsdoelstellingen. Ook in het meerjarenbeleidsplan van DOK staan deze genoemd. Het begrip duurzaamheid wordt helaas ook wel eens misbruikt en ingezet om naar buiten toe iets uit te stralen. Om te voorkomen dat we bij DOK deze attitude creëren noemen we ons duurzaamheidsbeleid "Bewust betrokken". Maatschappelijk betrokken is al een aantal jaar één van onze kernwaarden. Het woord 'bewust' voegen we toe omdat we medewerkers zelf laten nadenken over waar we als DOK, maar ook als individu, ons steentje kunnen bijdragen. De teams binnen DOK geven in hun jaarplannen vanaf 2021 aan welke doelstellingen zij nastreven als het gaat om bewust betrokken zijn.

De richting wordt bepaald door onze maatschappelijk opdracht, ons meerjarenbeleidsplan, onze expertise, de samenwerking met onze partner in OPEN en de doelstellingen van de gemeente. Als eerste stap naar een bewust betrokken DOK hebben we een Green Key Goud behaald voor de locatie OPEN als conferentiecentrum en een Duurzaam Gastvrij certificaat voor Voorhof als bibliotheek. Om dit certificaat te behalen en te behouden is ook een MVO-actieplan gemaakt zodat we kunnen laten zien wat we de komende jaren nog gaan doen. Dit is een levend document wat steeds moet worden bijgewerkt en gemonitord. De verantwoordelijkheid voor het monitoren van het MVO-actieplan ligt bij het greenteam. Tevens kan het actieplan dienen als input voor de jaarplannen van de teams.

Zoals gezegd is het behalen van het duurzaamheidscertificaat een eerste stap naar een bewust betrokken organisatie. Om goed te bepalen waar wij als bibliotheek, ook in de samenwerking met onze partner in OPEN, het meeste kunnen bijdragen, is gekeken naar de Sustainable Development Goals (SDG's). Organisaties in de hele wereld, overheden, profit en non-profit gebruiken deze SDG's om hun ontwikkelingsdoelen te bepalen en te beoordelen waar zij de meeste impact kunnen hebben, aansluitend op doelstellingen die zij al nastreven. Dit hebben wij voor DOK ook gedaan.

Het vormgeven van het thema duurzaamheid en duurzaamheidsbeleid is geen sinecure. Hieronder beschrijven we een viertal uitgangspunten om het werken aan en met duurzaamheid te vergemakkelijken:

1. Hanteer een procesbenadering;
2. Benoem een interne projectverantwoordelijke;
3. Neem de SDG's als kapstok;
4. beleef duurzaamheidsbeleid.

Deze uitgangspunten kunnen worden gezien als instrumentarium om duurzaamheid in de organisatie te verankeren en de duurzaamheidstransitie succesvol te maken. De punten hebben onderling met elkaar te maken en kunnen interfereren met elkaar.

1. Hanteer een procesbenadering

Als je aan de slag gaat met duurzaamheid en duurzaamheidsbeleid is het advies om een procesbenadering van organisatieverandering te hanteren, om de volgende redenen:

- Het is een proces om duurzaamheid te verankeren. Op verschillende beleidsniveaus en in verschillende beleidsdomeinen moet de verduurzaming als subelement worden doorgevoerd. Op strategisch, tactisch en operationeel niveau worden de consequenties van de ambities zichtbaar en het vergt tijd om al die processen aan elkaar te knopen. Duurzaamheidsbeleid ligt beleidsmatig ook niet alleen bij de afdeling inkoop of het gebouwenbeheer c.q. de facilitaire dienst. Het sijpelt door in elke discipline, interne processen zoals bijvoorbeeld HR, communicatie/PR en financiën en externe processen ten behoeve van het publiek zoals programmering, collectie en gastvrijheid.
- Het is een proces om duurzaamheid op de agenda te houden. Een cultuurverandering is vereist, mede vanwege het aandachtspunt hierboven, wat over het algemeen meerjarige verandertrajecten zijn.

- Het is een proces om een duurzaamheidscertificering te verkrijgen. Het duurt ongeveer drie tot zes maanden voordat een organisatie klaar is om op te gaan voor de certificering door de audit commissie. De certificering op zichzelf is al een aanjager van het belang en aandacht voor duurzaamheid en biedt tevens structuur in het handelen op dat vlak. Een certificering is ook een belangrijke markering voor een bibliotheekorganisatie die met duurzaamheidsbeleid aan de slag is/gaat. Het heeft symbolische waarde richting klanten en personeel, zowel op het moment van het verkrijgen van de certificering als erna, wanneer ernaar verwezen wordt. Zie meer informatie hierover in hoofdstuk 4.

2. Benoem een interne projectverantwoordelijke

Benoem binnen de bibliotheek een proceseigenaar, een projectverantwoordelijke met macht en middelen en laat deze een team rondom zich vormen dat de kartrekker en aanjager van de duurzaamheidsagenda wordt. Het team en vooral ook de teamleider zou idealiter intrinsieke overtuiging moeten hebben dat duurzaamheid en verantwoordelijkheidsbesef van gemeenschapsmiddelen e.d. belangrijk zijn. Dan is het gemakkelijker om te sturen op zo'n cultuurveranderingsproces en dan is zo'n proces ook vol te houden. Op deze manier wordt voorkomen dat een medewerker het duurzaamheidsproces er 'even erbij' krijgt, dat het slechts op een persoon hangt. Verder zorg je er zo voor dat het een volwaardig onderdeel wordt van het totaalpakket aan taken en verantwoordelijkheden. Kortom: zorg ervoor dat het onderwerp goed geborgd is en dat niet slechts een persoon alles draaiende houdt.

3. Neem de SDG's als kapstok voor meerjarig duurzaamheidsbeleid

De SDG's zijn doelen die geformuleerd zijn om van de wereld een betere plek te maken. De SDG's zijn omarmd door

alle landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties (VN), waaronder Nederland. Streven is om de doelen in 2030 gerealiseerd te hebben.

De SDG's zijn bruikbaar als een kapstok, om het meerjarigenbeleid en de duurzame ambities van een bibliotheek aan te koppelen. De SDG's zijn herkenbare, eenvoudig communiceerbare en breed-gedeelde meerjarige doelstellingen die voor landen, organisaties en lokale overheden ingezet worden.

De SDG's bestaan uit zowel sociale ontwikkelingsdoelstellingen als harde doelen, zoals het streven naar de beschikbaarheid van schoon water, betaalbare en duurzame energie voor iedereen. Bibliotheken kunnen de SDG's gebruiken om aandacht te vragen voor of te informeren over actuele duurzaamheidsthema's bij hun leden, bezoekers en andere stakeholders. Daarnaast vormen de SDG's een spiegel die men de eigen organisatie kan voorhouden. Bijvoorbeeld als het gaat om het (her)waarderen van partnerschappen en de interne organisatie op gelijkheid van mannen en vrouwen.

Er bestaan in totaal zeventien SDG's. Door in afgebakende periodes specifieke doelen centraal te stellen, ontstaat duidelijkheid en focus in het beleid en de bijbehorende communicatie. Nadat de bibliotheek heeft bepaald welke SDG's centraal worden gesteld kan aan de hand van een duurzaamheidsmatrix (zie bijlage 1) een meerjarige doorvertaling gemaakt worden naar alle operationele niveaus:

- Duurzame ontwikkelingsdoelen
- Duurzaamheidsstrategie
- Duurzame doelstellingen (intern en extern)
- Duurzaamheidsacties (SMART)

Door het opstellen van een jaarlijkse voortgangsrapportage wordt inzichtelijk hoe de 'duurzaamheidsvlag' erbij hangt. Dit verhoogt het bewustzijn binnen de organisatie en borgt

de structurele aandacht voor het thema duurzaamheid die vereist is voor structurele cultuurverandering. Zie voor meer informatie over dit onderwerp www.sdgnederland.nl.

4. Beleef duurzaamheidsbeleid

Het zou goed zijn als de bibliotheek, zowel intern als extern, van zich laat horen en vertelt dat ze duurzaamheid als beleidsleidend principe voorstaat. De communicatie erover mag enthousiasmerend en overtuigend zijn: het is leuk, goed, verantwoord en economisch slim om met duurzaamheid aan de slag te gaan en bijvoorbeeld een certificering te behalen. Maak dat duidelijk en laat het intern en extern leven. Op deze manier weten (nieuwe) duurzame partners de bibliotheek op termijn ook beter te vinden.

Een beleving kan ook zijn dat de duurzaamheidsagenda wordt vertaald naar de inhoudelijke/primaire processen van de bibliotheekorganisatie: collectie en programmering. Organiseer een expositie over duurzaamheid, schaf een themacollectie aan over duurzaamheid en milieu, beleg een publieksdebat over SDG's in je stad of dorp

met lokale politici en ondernemers en laat toegankelijke spreekuren en voorlichtingsgesprekken verzorgen voor inwoners over duurzaamheid in je eigen huis.

Het kan extra interessant worden wanneer de bibliotheek haar medewerkers, leden, gebruikers en/of samenwerkingspartners uitnodigt om activiteiten die met duurzaamheid te maken hebben te organiseren. Daarmee wordt het draagvlak voor het thema weer vergroot en kan het leiden tot nieuwe inkomensstromen voor de bibliotheek.

Met het flankerende beleid kan zowel intern als extern het duurzaamheidsbeleid structureel tot bloei komen met verwachte positieve consequenties van dien, zoals PR en het feit dat verschillend beleid elkaar ondersteunt in succes om duurzaamheid en de bibliotheek definitief aan elkaar te koppelen.

Inspiratie voor duurzame programmering

Binnen het project De duurzame bibliotheek is er ook gekeken naar een doelgroepgerichte manier van programmeren rond het thema Duurzaamheid. Dit inspiratiedocument is geschreven voor (programmamakers bij) bibliotheken die hun publiek programmering of voorlichting willen bieden op het gebied van duurzaamheid. Het bevat suggesties voor te ontwikkelen aanbod en voorbeelden van bestaand aanbod binnen en buiten de bibliotheekbranche.

[Duurzaamheid-programmering Probiblio](#)

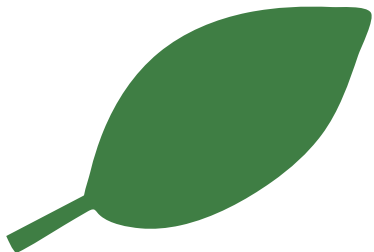

4. Het certificaat als instrument

Een duurzaamheidscertificaat kan dienen als middel om de organisatie te verduurzamen en richting medewerkers, publiek en andere stakeholders aan te tonen dat jouw organisatie duurzaam bezig is. Het implementeren van de richtlijnen van een certificatieschema (keurmerk) in de organisatie biedt structuur voor de inspanningen om de organisatie te verduurzamen. Een certificatieschema maakt het begrip duurzaamheid concreet doordat helder omschreven staat aan welke criteria voldaan dient te worden.

Op het verdelen van taken en gedurende het proces monitoren van de uitgevoerde werkzaamheden is goed zicht te houden door gebruik te maken van het door het keurmerk geboden digitale platform. Op het moment dat het certificaat daadwerkelijk behaald is, maakt dit duurzame inspanningen eenvoudiger communiceerbaar.

In dit hoofdstuk beschrijven we op praktische wijze het proces, werkwijze en methodiek van het certificatieschema Duurzaam Gastvrij voor Bibliotheken (tot 2021 Green Key voor Bibliotheken).

Duurzaam Gastvrij voor bibliotheken

Duurzaam Gastvrij is een duurzaamheidskeurmerk voor de gastvrijheidssector. Duurzaam Gastvrij komt voort uit het bekende Green Key keurmerk. Green Key is in Nederland met circa 700 deelnemers het grootste en bekendste keurmerk voor bedrijven in de gastvrijheidssector.

Vanwege internationale afspraken was het niet langer mogelijk om het Green Key keurmerk af te geven voor een aantal productgroepen. Als alternatief is voor deze organisaties, waaronder bibliotheken, het Duurzaam Gastvrij label ontwikkeld. De methodiek, inhoud en werkwijze van de 2 certificatieschema's zijn identiek aan elkaar.

Meer informatie:
www.duurzaam-gastvrij.nl

Duurzaam Gastvrij

Het duurzaamheidskeurmerk Duurzaam Gastvrij is eigendom van Stichting Keurmerk Milieu Veiligheid en Kwaliteit (KMKV). Zij promoten het keurmerk in Nederland, bewaken de kwaliteit van de criteria, coördineren de audits en zijn het aanspreekpunt voor nieuwe en bestaande deelnemers aan het programma.

Voor deelname aan het programma zijn aanmeldkosten en een jaarlijkse fee verschuldigd. Dit bedrag is inclusief het gebruik van het digitale platform, de ondersteunende materialen en de audits. Deelnemers worden bezocht door een auditor in het eerste en tweede jaar van deelname en vervolgens om het jaar.

Duurzaam Gastvrij is beschikbaar in drie niveaus: brons, zilver en goud. Om het keurmerk te behalen dient aan alle verplichte criteria te worden voldaan. Het aantal optionele normen dat behaald wordt bepaalt het behaalde niveau. De ondergrens voor het bronzen niveau is het behalen van circa 30% van de beschikbare optionele normen.

Een duurzaam proces

Duurzaam Gastvrij is een handig instrument om te starten met het verduurzamen van een organisatie en draagt door de werkwijze en inhoud tegelijkertijd bij aan het realiseren van uw beleidsdoelstellingen rondom het verduurzamen van de bibliotheek. Het traject naar certificering vraagt om het bevragen van het netwerk, het mobiliseren van medewerkers en opdoen en vastleggen van kennis. Een vliegende start is verzekerd.

Hierin ligt echter ook een valkuil verscholen. Sommige organisaties zien het behalen van het certificaat als eindstation en dat is nadrukkelijk niet de bedoeling. Duurzaamheid is, zoals in het vorige hoofdstuk ook omschreven, een proces waarmee impact gerealiseerd kan worden door het continu te voeden en aandacht te geven.

Duurzaamheid gaat in de organisatie pas echt leven als een vorm wordt gevonden waarbinnen het regelmatig besproken en bediscussieerd wordt. Het verschil wordt niet gemaakt tijdens de audit, maar gedurende de overige 364 dagen van het jaar. Duurzaamheid gaat leven wanneer het daadwerkelijk structureel en betekenisvol vastgelegd wordt in de doelstellingen en ambities van de organisatie, wanneer een of meerdere medewerkers de verantwoordelijkheid én middelen hebben om de ambities vorm te geven en het netwerk te versterken en opbouwen. Duurzaam Gastvrij helpt hierbij. Zie het als het startpunt van een langer lopend traject en niet als eindstation van uw inspanningen.

Externe advisering

De twee pilot bibliotheken hebben het traject richting het certificaat doorlopen onder begeleiding van een externe adviseur van Green Leisure, Marco Ouwerkerk. De adviseur heeft de deelnemers geïntroduceerd in het digitale platform, de methodiek en normen van het certificatieschema. Daarnaast bewaakte hij het proces en kwaliteit van de uitgevoerde activiteiten. De adviseur voerde de nulmeting uit en deze maakte aan de deelnemers duidelijk waar ze bij aanvang van het traject stonden en op welke onderdelen zij al goed scoorden en waar de grootste verbeterpunten lagen.

De ervaring leert dat de normen en methodiek goed toegankelijk en leesbaar zijn, maar dat op onderdelen het verschil tussen wel of niet voldoen aan een criteria in de details zit. Een ervaren adviseur kan onnodig tijdsverlies

voorkomen en brengt veel praktische kennis en ervaring binnen de organisatie.

Aanmelden

De meeste contacten rondom Duurzaam Gastvrij verlopen via internet. Via www.duurzaam-gastvrij.nl (Behalen certificaat – Aanmelden) kan een bibliotheek zich aanmelden. Na het invoeren van de benodigde gegevens krijgt de deelnemer toegang tot het digitale systeem. In het systeem bereidt de deelnemer zijn audit voor, zijn verschillende ondersteunende documenten beschikbaar en worden processen toegelicht. Op dat moment zijn nog geen kosten verschuldigd. De deelname en betalingsverplichting wordt pas concreet bij het aanvragen van de daadwerkelijke audit.

Voor bibliotheken is binnen Duurzaam Gastvrij een specifieke set criteria beschikbaar. Het systeem is zo opgebouwd dat elke set aansluit bij de praktijk van de organisaties. Naast de algemene criteria rondom water, schoonmaak, energie, mobiliteit, inkoop en communicatie, et cetera is ook een aantal specifieke criteria opgenomen voor bibliotheken. Bijvoorbeeld de specifieke kenmerken van boeken rondom het thema duurzaamheid en het apart inzamelen en afvoeren van ledenpasjes, leveren punten op binnen de systematiek van het keurmerk.

Vorbereiden audit

Om een certificaat uitgereikt te krijgen dient de organisatie een audit te ondergaan. De audits worden uitgevoerd door onafhankelijke door Duurzaam Gastvrij aangewezen auditoren. Het voorbereiden van de audit is de kern van de activiteiten voor het behalen van het certificaat.

De criteria zijn stuk voor stuk concreet en duidelijk beschreven. Bij nadere bestudering zal blijken dat sommige normen alleen gezamenlijk met stakeholders (verhuurder,

energiebedrijf, afvalverwijderaar, schoonmaak partner, etc.) beantwoord kunnen worden. Daarom duurt het traject, van de start met het Doe-Het-Zelf formulier tot de formele audit, 3 tot 6 maanden. Het zijn met name de hoeveelheid normen, interne wijzigingen in het proces en de beantwoordingstijd van externe partijen die de lengte van de voorbereidingstijd bepalen.

Bewijsmateriaal

Bij de start van het traject, ook wel de 0-meting genoemd, zal blijken dat de organisatie aan sommige criteria reeds voldoet, andere criteria vragen om een daadwerkelijke (fysieke) verandering binnen de organisatie of het bijstellen van processen. Hierbij is het in de praktijk voldoen aan een norm meestal niet voldoende. Volgens de systematiek moet beschreven worden waarom een bibliotheek aan het criterium voldoet en moet dit worden onderbouwd met bewijsmateriaal. Bewijsmateriaal kan bijvoorbeeld bestaan uit een factuur, een email, een foto of een link naar een website. Alle informatie die bijdraagt aan het overtuigen van de auditor en het waterdicht maken van de bewijslast kan worden bijgevoegd.

Het aanleveren van bewijsmaterialen is een intensief administratief traject. Om deelnemers tegemoet te komen heeft Duurzaam Gastvrij veel zaken voorbereid en beschikbaar gemaakt. Binnen het systeem zijn voor vrijwel alle gevraagde bewijsmaterialen voorbeelden en formaties beschikbaar. Deze zijn terug te vinden in het menu onder 'Gereedschappen'. Op dezelfde pagina vind je ook de factsheets Achtergrondinformatie MVO en Wegingscriteria en Keurmerken aan. Interessant leesvoer voor iedere medewerker die betrokken wordt bij het voorbereiden van de audit.

Daarnaast omvat het systeem ook een etalage voor leveranciers en producten die bijdragen aan het verduurzamen van een organisatie en zijn de financiële en belastingtechnische voordelen, die te behalen zijn door met het verduurzamen van de organisatie aan de slag te gaan, opgenomen.

Het Doe-Het-Zelf formulier

Kern van de voorbereiding is het digitale Doe-Het-Zelf formulier. In dit formulier staan alle normen apart beschre-

ven met een uitgebreide toelichting onder het blauwe 'i'tje, met de mogelijkheid om documenten bij te voegen en een tekstvak om een toelichting te schrijven. De auditor zal gebruik maken van dit digitale document om de audit op locatie uit te voeren.

Verplichte normen zijn te herkennen aan de kleur rood en het sterretje. De overige normen zijn optioneel en bibliotheken kunnen hieruit een keuze maken. Ieder criterium is voorzien van een keuze menu waarin aan te geven is of de organisatie denkt aan de norm te voldoen en of dat deze 'Niet van toepassing' is. De keuze 'herstelactie' is beschikbaar voor de auditor, indien tijdens de audit blijkt dat hij over onvoldoende informatie beschikt om de norm te beoordelen of indien hij van mening is dat het criterium beter dient te worden geïmplementeerd.

Het is aan de deelnemer (de verantwoordelijke van de bibliotheek) en zijn team om de audit zo goed mogelijk voor te bereiden en in het systeem zoveel mogelijke documenten en toelichtingen op te nemen. Op het moment dat de deelnemer van mening is dat de audit voldoende is voorbereid meldt hij zich telefonisch of via e-mail bij het bureau van Duurzaam Gastvrij om de formele keuring aan te vragen. De auditor zal vervolgens binnen drie weken een afspraak inplannen voor het plannen van het bedrijfsbezoek.

De audit

De dag van de audit is in het traject een belangrijk en spannend moment. De maanden van voorbereidingen zullen door een onafhankelijke auditor op locatie worden bestudeerd en gewogen. Het Doe-Het-Zelf formulier zal een tot drie dagen voor de audit door de auditor worden overgenomen. De deelnemer heeft op dat moment geen toegang meer tot het Doe-Het-Zelf formulier.

De auditor neemt ter voorbereiding op het locatiebezoek de in het Doe-Het-Zelf formulier opgenomen teksten en bewijsmaterialen door, zodat hij zijn vragen paraat heeft bij aanvang van de audit. Een audit neemt normaliter 2,5 tot 3 uur in beslag en zal deels bestaan uit het beantwoorden van vragen van de auditor over de invulling van de criteria en de bijgevoegde bewijsmaterialen. Daarnaast is er tijd beschikbaar voor een rondgang door de organisatie. Om de audit zo soepel mogelijk te laten verlopen heeft het sterk de voorkeur dat hierbij alle betrokken teamleden aanwezig zijn en, waar mogelijk, de materialen voor inspectie worden klaargezet bijvoorbeeld schoonmaakmiddelen of producten uit de horeca.

Herstelacties en afronding

De auditor heeft de mogelijkheid om tijdens de audit criteria op 'goedgekeurd' of 'herstelactie' te zetten. Indien tijdens het bezoek nog in onvoldoende mate aan een criteria voldaan wordt is er dus nog niets verloren. De systematiek stelt een deelnemer in de gelegenheid om

binnen een periode van vier tot zes weken na de audit alsnog aanpassingen te doen in de organisatie en hiervan bewijsmateriaal aan te leveren. Na het tijdig aanleveren van het bewijsmateriaal kan een criterium alsnog goedgekeurd worden en de keuring afgerond.

Bij het afronden van de audit zal op basis van het aantal behaalde optionele punten het niveau (brons, zilver of goud) bepaald worden. De auditor adviseert aan het bestuur van Duurzaam Gastvrij over het resultaat van de keuring, waarna het bestuur een besluit neemt over het afronden en toewijzen van het certificaat aan de bibliotheek.

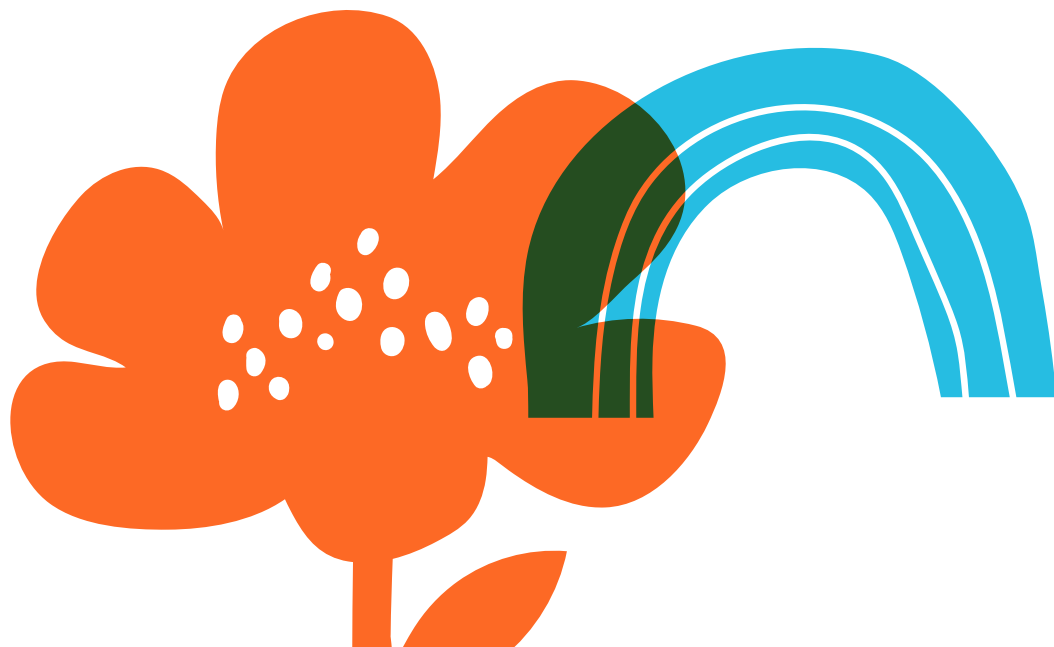
Gefeliciteerd

Het met een positief resultaat afronden van de audit is een felicitatie waard. Samen met het team is hard gewerkt aan het verkleinen van de footprint van de organisatie en de bibliotheek heeft de auditor ervan kunnen overtuigen dat er in voldoende mate aan de criteria van het certifica-

tieschema voldaan wordt. Gecertificeerde organisaties zijn bevoegd om het logo van Duurzaam Gastvrij te gebruiken in hun communicatie en krijgen de beschikking over onder andere een gevelbord en een vlag.

Netwerk event

Audits kunnen gedurende het gehele jaar voorbereid, aangevraagd en uitgevoerd worden. Dit geldt ook voor het uitreiken van de certificaten. Veel organisaties hechten er waarde aan om hun certificaat uitgereikt te krijgen tijdens een jaarlijks event dat Stichting KMKV organiseert. Dit evenement wordt georganiseerd op locatie bij een van de gecertificeerde organisaties. Tijdens het event ontmoet men gelijkgestemde collega's en alle medewerkers van stichting KMKV zijn aanwezig voor nadere kennismaking. Tussen lezingen en workshops door is er voldoende ruimte om te netwerken en het bezoeken van de leveranciersmarkt. Aansluitend kunnen deelnemer natuurlijk zelf de certificering vieren, de pers benaderen, etc.

5. Duurzame verhalen uit de branche

We spraken vier bibliotheken die ervoor kozen om, zelfstandig of met ondersteuning van Probiblio, de organisatie te laten certificeren. Waarom gekozen ze hiervoor, wat levert het ze op, en waar moet je zeker rekening mee houden als je voor jouw bibliotheek de certificering wilt doorlopen? Ook spraken we met Kristen van der Rijst, Adjunct Directeur NBD Biblion, over een proef met organisch folie om bibliotheekboeken mee te beschermen.

Leeswijzer Keurmerken: Green Key en Duurzaam Gastvrij

A

De bibliotheken in de regio Zuid-Kennemerland nemen sinds 2016 deel aan het Green Key programma, voor hen zal in de loop van 2021 het Green Key certificaat ingewisseld worden voor het Duurzaam Gastvrij certificaat. De beide systemen zijn inhoudelijk identiek (zie eerste kader hoofdstuk 4).

B

Vanwege het multifunctionele karakter (vergaderlocatie/kunstencentrum/bibliotheek/horeca) van de locatie DOK/Open is hiervoor het keurmerk Green Key voor Congres- en vergaderlocaties aangevraagd en verkregen. Voor de locatie Voorhof is het keurmerk Duurzaam Gastvrij voor bibliotheken aangevraagd, binnen Green Key is deze productgroep vanaf 2021 niet meer beschikbaar.

De Boekenberg - Olga van Reede

De Boekenberg was een van de eerste bibliotheken in Nederland die aan de slag is gegaan met het proces van een Duurzaam Gastvrij certificering. Wanneer besloten jullie dat het tijd was om te verduurzamen en wat was hier de aanleiding voor?

Het thema duurzaamheid heeft altijd hoog op de agenda gestaan bij ons. Niet alleen is onze bibliotheek gevestigd in een duurzaam gebouw, we besteden er ook binnen onze programmering de nodige aandacht aan. Aansluiten bij het certificeringstraject maakt dat we ons voortdurend blijven ontwikkelen op het gebied van duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daarnaast lanceert de Gemeente Nissewaard in 2020 een bewustwordingscampagne 'WIJ.DOEN.GROEN' en sluiten we met dit traject aan bij de ambities van de stad.

Je organisatie verduurzamen, bijvoorbeeld middels Duurzaam Gastvrij, kun je niet bij één persoon beleggen. Hoe hebben jullie dit georganiseerd?

Ons 'Green Team' bestaat uit 3 personen: teamleider marketing, communicatie & programmering, coördinator horeca & verhuur en coördinator facilitaire zaken. Met deze samenstelling hopen we de verschillende gebieden binnen het traject te kunnen dekken.

De eerste maandag van de maand hebben we omgedoopt tot Green Monday. Dan komt het Green Team samen om elkaar op de hoogte te stellen van de ontwikkelingen binnen ieders eigen gebied. Ook worden de meetings met Green Leisure en Probiblio tijdens deze overleggen teruggekoppeld.

Hoe betrekken jullie de andere medewerkers (en vrijwilligers) bij het thema duurzaamheid?

We hebben gewacht met de bekendmaking tot er weer een plenaire bijeenkomst zou worden gehouden met het personeel. Deze bleef vanwege de coronamaatregelen uit. We zullen medewerkers deze maand (oktober: duurzame maand) officieel inlichten over onze deelname aan het traject. Zijdelings hebben collega's al van onze Duurzaam Gastvrij inspanningen gehoord, omdat we in het kader van de certificering bij verschillende afdelingen informatie hebben opgehaald.

Vrijwilligers lichten wij in, zodra we het certificaat behaald hebben (verwacht: januari 2021). Om ervoor te zorgen dat er voldoende draagvlak is binnen het team zal duurzaamheid ook na het behalen van het certificaat structureel op de agenda blijven staan.

Kun je iets vertellen over de beleidsmatige kant ervan, met de (keuze voor SDG's) en de strategische borging van het thema?

Dit is een belangrijk onderdeel van het traject. Doel is uiteraard niet alleen het behalen van het certificaat, maar vooral maatschappelijke verantwoord ondernemen (MVO) meenemen in het beleid van de organisatie. MVO zal dan ook nadrukkelijk terugkomen in het meerjarenbeleidsplan, de jaarplannen en de agenda's van de verschillende afdelingen.

Wat de keuze van de duurzame ontwikkelingsdoelen betreft: het was prettig om te constateren dat onze organisatie zich al inzet op verschillende vlakken. Maar er ligt nog voldoende om aandacht aan te besteden of winst te behalen.

De programmatische kant en het publieke c.q. PR-aspect, is dat nodig om ook op te pakken?

Jazeker! Sterker nog, dat doen we al. Jaarlijks bieden we diverse duurzame programmaonderdelen aan. Duurzaam Gastvrij is de aanleiding om dit nu structureel te gaan doen en de samenwerking met het Milieu Huis (gevestigd in De Boekenberg) te intensiveren. Het behalen van het Duurzaam Gastvrij certificaat is een mooie gelegenheid om aandacht te vestigen op de maatschappelijke relevantie van onze organisatie. Het pr-aspect is daarom zeker belangrijk. Onze structurele duurzame programmering is o.a. een middel om deze boodschap te blijven verspreiden.

Je werkt nu aan de centrale vestiging De Boekenberg om hiervoor de Duurzaam Gastvrij certificering te verkrijgen, wat tevens betrekking heeft op de interne bedrijfsvoering van jullie bibliotheekorganisatie. Kun je iets over dat onderscheid vertellen? Is het een (gebouw) makkelijker dan het andere (interne organisatie)?

Ieder aspect heeft zijn/haar eigen uitdagingen. Facilitaire zaken die verbeterd moeten worden in het kader van Duurzaam Gastvrij lijken makkelijk te realiseren. Maar wij zijn zelf niet verantwoordelijk voor het beheer van ons pand. Dat betekent dat we afhankelijk zijn van de medewerking van de gemeente. Het aanpassen van interne bedrijfsvoering gaat via MT en het besluitvormingstraject en de implementatie heeft tijd nodig.

Kun je voorbeelden (successen) noemen van wat de Duurzaam Gastvrij certificering en/of verduurzaming in algemene zin, de Bibliotheek De Boekenberg tot nu toe heeft opgeleverd?

In eerste instantie bewustwording onder de betrokken collega's. Wij hopen gaandeweg in dit traject bewustwording te creëren onder een grotere groep, alle medewerkers, vrijwilligers, samenwerkende partners en uiteindelijk alle inwoners van Nissewaard.

Binnen horeca en verhuur zijn de eerste stappen gezet naar de aanschaf van duurzame(re) producten. En ook bij de afdelingen facilitaire zaken vindt er een verbeterings-slag plaats op het gebied van duurzame processen. Daarnaast is de samenwerking met de gemeente (o.a. met duurzaamheidscoördinator en Milieu Huis) geïntensiveerd op het gebied van duurzaamheid.

En wat kost het, uitgedrukt in tijd, geld en moeite (personele inzet)?

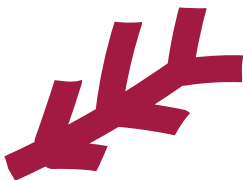
Vooralsnog maken we geen grote extra kosten om de duurzaamheidsdoelen te behalen. De voorbereidingen om aan alle normen te voldoen (die nodig zijn voor het certificaat) kosten tijd. Dat wisten wij, het is een bewuste keuze geweest om deel te nemen. Wij verwachten na het behalen van het certificaat dat het naleven van de SDG's onderdeel wordt van ons reguliere werk en dat dit niet persé tot een extra tijdsinvestering zal leiden.

Hoe zie je het resultaat van het traject/proces van de certificering bij De Boekenberg? Ga je de certificering halen?

Jazeker, daar werken we nu hard aan.

Wat vind je van het bestaan van ondersteuning op dit thema, om de Duurzaam Gastvrij-certificering te verkrijgen? Is dat nodig? Denk aan bijvoorbeeld de ondersteuning vanuit Probiblio en een duurzaamheidsadviesbureau als Green Leisure Group.

Beide partijen zijn prettige sparringpartners. De expertise van Green Leisure Group is waardevol en zorgt voor efficiency. De ondersteunende rol van Probiblio is zeer welkom. Voor het soepel laten verlopen van het proces, advies op het gebied van borging en kennisdeling met de collega bibliotheken die zich op hetzelfde vlak begeven.

Bibliotheek Rijn en Venen - Dave Damen

De Bibliotheek Rijn en Venen was één van de eerste bibliotheken in Nederland die aan de slag is gegaan met het proces van een Duurzaam Gastvrij certificering. Wanneer besloten jullie dat het tijd was om te verduurzamen, en wat was hier de aanleiding voor?

We hebben het in 2018 besloten in verband met de nieuwbouwplannen en de Duurzaamheidsagenda 2017-2020 van de Gemeente Alphen aan den Rijn.

Je organisatie verduurzamen, bijvoorbeeld middels Duurzaam Gastvrij, kun je niet bij één persoon beleggen. Heb je al een idee hoe je dat gaat organiseren?

We hebben momenteel al drie mensen die zich (deels) met dit thema bezighouden.

Hoe gaan jullie de andere medewerkers (en vrijwilligers) betrekken bij het thema duurzaamheid?

Duurzaamheid is een van onze drie beleidspijlers en zit dus ook in ons meerjarenbeleid. De leidinggevende van elke unit gaat hier ook een rol in spelen (bewustwording). Daarnaast worden er in de huidige programmering al medewerkers en vrijwilligers ingezet bij activiteiten.

En hoe kijk je naar de programmatische kant en het publieke/PR-aspect. Is dat wat jou betreft nodig om ook op te pakken?

Dit ligt geborgd bij de drie mensen (Marcom, Programmering en Duurzaamheidsmakelaar).

Is in de bebouwing van jullie nieuwe pand al rekening gehouden met verduurzaming? Adviseer je eigenlijk eerst met een GK-certificeringsproces aan de slag te gaan en dán pas een gebouw ontwikkelen? Of denk je dat dat niet uitmaakt?

In de bouw van onze nieuwe bibliotheek is reeds rekening gehouden met verduurzaming. Ik denk overigens dat bibliotheken hier niet altijd een keuze in hebben, omdat in sommige trajecten de plannen al uitgestippeld zijn door gemeente/ aannemers/architecten dan wel een bibliotheek onderdeel is of wordt van een IKC of MFA. Wenselijk is wel dat die partijen in een zo vroeg mogelijk stadium met elkaar kunnen optrekken.

Je werkt nu aan de centrale vestiging Alphen aan den Rijn om hiervoor de Duurzaam Gastvrij certificering te verkrijgen, wat tevens betrekking heeft op de interne bedrijfsvoering van jullie bibliotheekorganisatie. Kun je iets over dat onderscheid vertellen? Is het een (gebouw) makkelijker dan het andere (interne organisatie)? En staan er nog andere vestigingen op de planning?

De ambitie is om alle tien de vestigingen van Bibliotheek Rijn en Venen te kunnen certificeren. Wat makkelijker is gebouw versus interne organisatie zal moeten blijken tijdens het eerste traject in Alphen.

Wat verwacht je van de Duurzaam Gastvrij certificering? Qua tijdsaspect en impact?

Ik denk dat we al aardig wat zaken op orde hebben dan wel relatief makkelijk kunnen aanpassen indien nodig. Tijdsaspect is nu met Corona wat lastig in te schatten. Ik verwacht wel een positieve impact omdat intern iedereen er open voor staat.

De Bibliotheek Zuid-Kennemerland - Jaap Verhulst

De Bibliotheek Zuid-Kennemerland was de eerste bibliotheek in Nederland met een Green Key certificering (vanaf 2021 Duurzaam Gastvrij voor bibliotheken, red). Wanneer besloten jullie dat het tijd was om te verduurzamen, en wat was hier de aanleiding voor?

Vanuit de grote culturele instellingen in Haarlem was er behoefte om een duurzaamheidscertificering te behalen. Deels had dit te maken met de eis van externe zaalhuurders die alleen zalen konden reserveren als er een duurzaamheidscertificaat aanwezig is. Binnen de Bibliotheek Zuid-Kennemerland was er voor die tijd al langer de wens om te verduurzamen, dit was een goed moment om die wens in te vullen.

Je organisatie verduurzamen, bijvoorbeeld middels Green Key, kun je niet bij één persoon beleggen. Hoe hebben jullie dit georganiseerd? Welke afdelingen zijn er allemaal bij betrokken en op welke manier?

We hebben geprobeerd het zo breed mogelijk in de organisatie te beleggen. Het Greenteam bestaat uit Marcom, HR, Facilitair, Programmering (activiteiten). We betrekken daar de afdelingen Educatie en Collectie in veel gevallen ook bij.

Hoe betrekken jullie de andere medewerkers (en vrijwilligers) bij het thema duurzaamheid?

We geven informatie bij personeelsbijeenkomsten. Via ons intranet worden collega's ook geïnformeerd. We proberen duurzaamheid ook in onze dagelijks gang van zaken een plek te geven. Zo heeft ons inkoopbeleid een duurzaamheidshoofdstuk met richtlijnen en verplichtingen.

Hoeveel vestigingen hebben inmiddels een keurmerk en hoeveel staan er nog op de planning?

Vijf vestigingen hebben het certificaat sinds 2016. De andere vestigingen willen we graag ook certificeren, maar doordat deze in verzamelgebouwen zitten zijn we afhankelijk van andere gebruikers van het pand. Die moeten ook meedoen. Onze bedrijfsvoering (inkoop, activiteiten, etc.) is uiteraard voor alle vestigingen duurzaam.

Wat zijn de belangrijkste lessen die jullie geleerd hebben naar aanleiding van deze trajecten?

Lessen is een groot woord. Als je eenmaal begint met het certificeringstraject, merk je dat al heel veel van wat je doet duurzaam is. Je merkt ook dat je door hele kleine investeringen duurzamer kunt worden. Waterbesparende doppen op de kranen kosten bijvoorbeeld nog geen €5. Verduurzaming zit hem niet alleen in het aanschaffen of verbeteren van klimaat-installaties.

Kun je voorbeelden noemen van wat de Green Key-certificering en/of verduurzaming in algemene zin, de Bibliotheek Zuid-Kennemerland tot nu toe heeft opgeleverd?

Het meest zichtbare zijn de kostenbesparingen die heren der zijn gerealiseerd. Ons gas-, elektra- en waterverbruik is verminderd. Ook proberen we bij het inkopen van drukwerk altijd voor duurzame oplossingen te kiezen. Bij verbouwingen groot en klein is duurzaamheid een vast onderdeel op de agenda. Daarnaast zijn we van een diesel slurpende bestelauto naar een auto gegaan die rijdt op groen gas.

En wat kost het, uitgedrukt in tijd, geld of moeite?

Geld is lastig uit te drukken. Dat kun je zo gek maken als je wilt. Wij hebben een aantal vestigingen overgezet naar Ledverlichting bijvoorbeeld. Dat is een flinke investering, maar je verdient het in een aantal jaar terug. Daarna is het een kostenbesparing.

DOK Delft - Hester Soeters

In 2020 is OPEN (DOK Delft is samen met partners gevestigd in deze informele ontmoetingsplaats) Green Key Goud gecertificeerd en zijn jullie gestart met de certificering van een tweede vestiging. Waarom besloten jullie om de bibliotheek te verduurzamen?

DOK vindt het belangrijk om maatschappelijk verantwoord te ondernemen.

Jullie kozen voor Green Key. Hebben jullie andere duurzame keurmerken overwogen voor jullie voor Green Key kozen? Waarom viel de keuze uiteindelijk op Green Key?

DOK/Open wilde graag certificeren. Green Key past het best bij ons, onder meer omdat het een praktisch instrument is. We hebben wel op de markt gekeken, maar waren er al snel uit dat het Green Key moest worden. Ondertussen zijn we ook de SDG's voor DOK aan het uitwerken.

Hoe is het traject om het Green Key certificaat te behalen jullie bevallen? Wat is je het meeste bijgebleven?

Het is een pittig administratief traject. Green Key is wel een tool die je goed op scherp zet. Bij afronding heb je als organisatie helder waar je staat en waar de uitdagingen nog liggen.

Als je bibliotheken die binnenkort starten met het certificeringstraject een aantal tips zou moeten geven, welke zouden dit dan zijn?

1. Ondersteuning (advies) inhuren voor complexe vraagstukken
2. Medewerkers die bevlogen duurzaam zijn inzetten.
3. De Green Key punten verdelen onder medewerkers.
4. Vlieg het aan als project.

Jullie hebben de gouden certificering nu binnen, wat levert dit de bibliotheek op of wat verwacht je dat dit gaat opleveren?

We zijn blij met het behalen van Green Key Gold. Het geeft ons handvatten om duurzaamheid verder in de organisatie te implementeren. We hebben een MVO-plan, duurzaamheid staat op de agenda en we maken verbinding met de onze partner in OPEN en overige organisaties in Delft.

Naast dat Green Key je iets oplevert, kost het je ook tijd, geld en energie. Waar moeten andere bibliotheken op dat gebied rekening mee houden?

Wij hebben advies van adviesbureau Green Leisure Group ingewonnen hieraan waren kosten verbonden en daarnaast hebben we er zo'n honderd interne uren ingestoken. Het is ook belangrijk om een goede, interne projectleider in te zetten.

Wat doet DOK Delft, naast Green Key, nog meer op het gebied van duurzaamheid? (Dat kan gaan over borging in de organisatie maar ook over aanbod voor publiek.)

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen vinden wij heel belangrijk. Er staan diverse acties in ons MVO-plan. We willen de SDG's verder uitwerken en zijn bezig met het opstellen van een duurzaamheidsnotitie.

Hoe zie je de toekomst van DOK op het gebied van Duurzaamheid?

Het behalen van Green Key Gold is de eerste stap naar een duurzamere organisatie. We willen duurzaamheid hoog op de agenda krijgen binnen DOK, OPEN en bij andere organisaties in Delft. Ook willen we meer de samenwerking zoeken met andere bibliotheken en vergelijkbare organisaties. We hoeven niet allemaal zelf het wiel uit te vinden.

NBD Biblion - Kristen van der Rijst

NBD Biblion is hofleverancier van bibliotheekboeken en is onlangs met de Bibliotheek Z-O-U-T gestart met een proef waarbij de plastic beschermlaag om de boeken worden vervangen door biofolie (bio-gebaseerde polyethyleen). Met biofolie kan het gebruik van plastic (petrochemische polyethyleen) van de boeken/bibliotheekbranche flink verminderen in de hoop dat ook uitgeverijen dit voorbeeld volgen.

NBD Biblion is onlangs gestart met een pilot waarbij de plastic beschermlaag op boeken vervangen wordt door biofolie. Kun je meer vertellen over deze proef en wat hier allemaal bij komt kijken?

De test bestaat uit meerdere onderdelen:

1. We hebben in januari al een aantal boeken geplastificeerd met deze folie. Om met eigen ogen te kunnen zien hoe de folie zich houdt gedurende langere periode
2. We hebben zelf getest hoe de folie zich gedraagt in het proces, zowel bij handmatig als machinale verwerking. Daarnaast heeft EKZ, onze Duitse collega, onlangs 60.000 boeken geplastificeerd met deze folie. Zowel bij ons, als bij EKZ, heeft dit goed uitpak.
3. We zijn nu in de laatste, belangrijkste, fase van de test belandt waarbij de boeken in de bibliotheken liggen en we hopen veel feedback krijgen over de boeken en hoe de folie zich houdt. Als de folie zich goed houdt en de feedback uit de bibliotheken positief is, zullen we kijken hoe we deze folie kunnen gaan gebruiken voor alle hardcover boeken.

Wat heeft jullie doen besluiten om deze proef te starten, is dat met name een interne drijfveer geweest, kwam er vraag vanuit bibliotheken, of..?

Een combinatie. We hebben vorig jaar een groot klanttevredenheidsonderzoek gedaan en zijn gestart met onze klankbordgroepen. Hier kwam duidelijk de wens nog duurzamer te gaan werken naar voren. Daarnaast zijn wij zelf ook altijd al kritisch op ons proces, dus ook vanuit onszelf is altijd al de wens om zo duurzaam mogelijk te produceren.

Dit is een mooie stap richting een duurzamer proces in de bibliotheekbranche. Doet NBD meer op het gebied van verduurzamen, voor bibliotheken en/of intern?

Ja, in het proces zijn we bijvoorbeeld vorig jaar overgestapt van plastic naar gerecycled papier om dozen af te vullen. En we hebben onlangs een workshop Duurzame Oplossingen georganiseerd waarbij ook bibliotheekmedewerkers meededen. Hieruit is onder andere het idee voor de Biebox ontstaan: een alternatief voor boeken die worden afgeschreven door bibliotheken, maar er nog prima uit zien. Het idee hierbij is dat deze boeken een nieuw leven krijgen door ze te (duurzaam) te refurbishen en als 'leesmap' beschikbaar te stellen aan instanties met wachtkamers, vakantieparken, festivals en andere plekken waar men soms wat langer verblijft en wel iets te lezen wil hebben.

Wanneer verwachten jullie de eerste resultaten van de proef te hebben, of zijn deze er misschien al? En hoe gaan jullie verder wanneer het een succes blijkt?

We hopen het eerste kwartaal van 2021 een duidelijk beeld te hebben van de resultaten. Natuurlijk heeft de producent, Filmolux, de folie al uitgebreid getest, maar wij vinden het ook belangrijk feedback te krijgen van onze klanten. Zij moeten tevreden zijn. Als dat zo is, dan zullen we het besluit nemen om daadwerkelijk alle hardcover boeken te gaan plastificeren met deze folie.

Kunnen jullie al iets zeggen over de (financiële) kosten voor bibliotheken die met biofolie willen werken, in vergelijking met plastic? En over wat het eventueel oplevert?

De kosten van deze folie liggen hoger dan normale folie. Wij moeten bekijken hoe we dat gaan verwerken in de prijs. We zijn een stichting zonder winstoogmerk, maar kunnen boeken niet onder kostprijs verkopen. Of dat betekent dat de prijs gaat stijgen kan ik nog geen uitspraken over doen. Indien dit het geval is, is dit ook iets wat we eerst toetsen in de markt. Het gebruik van de folie levert vooral positieve effecten voor het milieu op: een sterk verminderde CO2 uitstoot en daardoor minder belasting voor het milieu. Ook worden er geen fossiele brandstoffen gebruikt voor de productie van deze folie.

Tot slot, waar kunnen bibliotheken terecht als zij meer informatie over de proef willen ontvangen, op de hoogte willen blijven van de ontwikkelingen of als ze zelf willen testen met de biofolie?

Op www.nbdbiblion.nl/biofolie Hier is alles te vinden over de folie en de test. De folie kan ook bij ons besteld worden voor eigen gebruik, en is hier te vinden onder de naam [Filmolux Libre Organic](#).

Format voor duurzame ontwikkelingsdoelen voor de bibliotheek

De bibliotheek omarmt de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's - Sustainable Development Goals) van de Verenigde Naties (2015).

De duurzaamheidsmatrix invullen: Bepaal eerst de duurzame ontwikkelingsdoelen en benoem de strategie die daarbij past. Werk dit vervolgens uit in (interne of externe) duurzame doelstellingen voor de bibliotheek, waarop je de meerjarige acties bepaalt.

© Probiblio 2020

Duurzame ontwikkelingsdoelen	Duurzaamheidsstrategie	Duurzame Doelstellingen		Duurzaamheidsacties (SMART)		
		Focus	Omschrijving	1e jaar	2e jaar	3e jaar
12. <i>Verantwoorde consumptie en productie</i>	Door ons publiek te voorzien van relevante informatie over duurzaamheid en hier als bedrijf ook zoveel mogelijk naar te handelen dragen wij bij aan verantwoorde consumptie en productie (SGD 12)	Intern	Verduurzaming van de processen en inkoop van afdeling facilitaire zaken en horeca en verhuur	Horeca: Jaarlijkse groei van 10% van de inkoop van aantal producten met duurzaamheidskeurmerk	Horeca: alleen fairtrade thee en koffie in de horeca	
			Behalen van het Duurzaam Gastvrij Certificaat (korte termijn)	Contact leggen met certificeringsorganisatie en werken aan proces van verkrijgen van keurmerk	Facilitaire zaken: alle schoonmaakproducten duurzaamheidskeurmerkproof	Facilitaire zaken: alle kantoorartikelen duurzaamheidskeurmerkproof
		Extern	Voorbeeldrol in gemeente	Verkennen van samenwerkingsmogelijkheden met lokale partners		

